

Stara rezervacija i novi dekret „Cum experientia“.*

Napisao: Fra Ante Cikojević.

Korist od pridržanja grijeha. Nema sumnje, da je pridržanje grijeha u sv. ispovijedi korisno za duše pojedinaca i za samo društvo. Ima načelâ, ima zakonâ, koji su od prijeke nužde. To su kao temelji, na kojima društvo počiva. Stoga sam zakonodavac mora imati pažnju i nadzor nad takovim zakonima. I kada se protiva njima pogriješi, jedino zakonodavac može da to popravi, ili onaj koga on nadje za taj posao sposobnim. Tako se i pojedinac i društvo mogu sačuvati od moralne propasti.

Ovo prenosimo na pridržanje grijeha. Imade grijehâ, koji su po svojoj naravi ubitačni za javni i privatni moral, a kada takov grijeh oblada društvom, onda on biva razorna moć kršćanskoga shvaćanja i morala u životu. A što je onda naravnije nego da sam vrhovni pastir ili Crkve ili biskupije meće se po srijedi da spasava svoje stado.

U grijesima imademo nešto slična kao i u bolestima. Grijeh je kao bolest duše. Ali imade bolesti od teških težih, a tako i ovih bolesti duše ima od velikih većih. No kod tjelesnih bolesti velikih i teških idemo običajnomu liječniku, ali kod većih i težih tražimo specialiste. I to je sasvim pametno, jer za obične bolesti tražiti specialistu biva suvišno, ali u osobitim bolestima netražiti ga biva nepatmetno. Stoga i sami liječnici svjetuju ovakovim bolesnicima, da potraže kakova osobitoga vještaka. Time se i nehote provadja pridržanje nekih bolesti vještijim i priznatijim liječnicima. Slično pridržanje duševnih bolesti biva u Crkvi. Svećenici su liječnici duša u

* U br. 1. str. 87. objelodanismo tekst ovoga dekreta, a mjesto u br. 2. donosimo u ovom broju obećani komentar. Op ur.

sv. ispovjedi, oni slušaju pokornika, prave diagnozu i propisuju lijek za ozdravljenje. Nego nije samo ispovjednika, svećenika briga za spas duša, već to spada u prvoj mjeri na glavnoga svećenika u biskupiji. Biskup nije nipošto redarstveni organ, kojega se služba prostire samo na vanjski red, on je u pravom smislu riječi otac. A to znači da on ima i dužnost i brigu, da njegova djeca budu u duši zdrava. Baš za to on ne može ostaviti na volju ni svećeniku ni bolesniku, u slučaju kakove teže bolesti, da odaberu ili ne odaberu ili pak da odaberu, kada je njih volja, sebi osobitoga duhovnoga liječnika. To je razlog, što Ordinariji unaprijed označavaju za takove bolesti same sebe ili ljude tomu vješte kao specialiste za duševno ozdravljenje.

I sama narav sakramenta ispovjedi govori za shodnost pridržanja grijeha. Isus je ustanovio sv. ispovjed per modum iudicii. A kod sudova opažamo, da su neki izvanredni slučajevi pridržani većim sudištima. Pače kod običajnih sudova vidimo, da su jednomu sucu pridržane civilne parnice, a drugomu kazneni postupak itd. Pa i to je neka vrst rezervacije i ako ne onakova, kakva je između viših i nižih sudova.

Ako je pridržavanje kod drugih društvenih zvanja od velike koristi i po pojedince i po cijelo društvo, koliko više moramo ovu korist ustvrditi u pridržanju duševnih bolesti — grijeha?

Stoga vidimo, da je Crkva ovu zadaću vršila od svoga početka. Pače, veli Thomassin,¹ da po svoj prilici u prva vremena i nije bila rezervacija u suživanju vlasti, nego u tomu, što Ordinariji nisu davali nižim svećenicima nego samo jedan dio svoje jurisdikcije.

Pridržanje treba da bude razborito. Pridržanje da bude koristno mora biti razborito. Moramo priznati, da je ono neka neugodnost i za pokornika i za ispovjednika. Za ispovjednika, jer ovaj stegnućem jurisdikcije čuti se pogodjen u svojoj slobodi, a ograničenje slobode vazda je ljudima neugodna. To je valjda razlog heretičnim zabudama sabora u Pistoji,² kada je ustvrdio, da je rezervacija

¹ Dictionair de Theologie Moral: Cas reservés, br. 5.

² Denzinger Enchir., br. 1544.

grieha improvidum ligamen pro inferioribus sacerdotibus. Naravno, da mi nipošto ne dijelimo mišljenja toga sabora, a i sam Pio VI. ovakovu tvrdnju nazvao je: falsa, temeraria, male sonans, pernicioso, Concilio Tridentino contraria.³ No ipak moramo priznati, da je rezervacija neugodna ljudima, jer su po sebi skloni uvijek većoj slobodi. Osim toga svećenik primivši pokornika na ispovijed i saslušavši njegov grijeh čuti neku duševnu nuždu da ga odriješi, videći ga inače raspoložena. Dizati ovakova pokornika ispred sebe i upućivati ga na drugoga ispovjednika biva svećeniku jako neugodno. Jednako je neugodno zatražiti od pokornika, da se povрати u određeno vrijeme, dok on za to dobije oblast od Ordinarija ili uopće od kompetentne vlasti. Ovu neugodnost osjetio je jamačno svaki svećenik, koji je u ispovijedi takav slučaj imao.

Pokorniku pako biva još neugodnije drugi put ispovijedati svoj grijeh i to drugomu ispovjedniku. Pogotovo ova neugodnost prelazi u opasnost, kada se radi o grijehu, koji je po svojoj naravi sramoti griješnika. Kazivanje takova grijeha obično je skopčano sa teškoćom. Bogoslovci smatraju, da je bis confiteri idem peccatum po sebi velika teškoća, nu to osobito vrijedi za grijeh, koji je za pokornika sramotan. Isto tako teško je pokorniku k istomu ispovjedniku povratiti se. Povraćanje jest pripominjanje i ponavljanje prvašnje rane. Istina, tu se na zadaje nova rana, ali svakako povrijedjuje se prva. Povrijediti ranu znade često puta više boljeti nego li ranu zadati.

Osim toga ima nešto drugo, što odbija pokornika, a to je pomisao, da za odrješenje njegova grijeha mora njegov ispovjednik pisati u Rim, ili biskupu itd. Kako to? Zar da se o njegovu grijehu i van ispovijedi govori, pa još i piše? On ne zna, da će njegov ispovjednik sasvim jednostavno stvar obaviti, naime da će zatražiti od biskupa dozvolu za odrješenje njegova pokornika, a da se i ne spomene ime njegovo. No on toga svega ne razumije i teško mu ovo ide u glavu, osobito kod slabo inteligentnih ljudi. Takovi će radije ostaviti sv. ispovijed, nego da taj posao povjere svojem ispovjedniku.

³ Denz. I. c.

Imade dosta ljudi, koji upravo radi ovoga nisu bili na ispovijedi po više godina.

Ove je poteškoće dobro poznao sabor Tridentinski,⁴ pa je stoga označio, da se imadu zadržati samo neki krupniji i teži grijesi: *atrociora quaedam et graviora crimina*. Isti sabor opominje biskupe, neka znadu, da im ova vlast nije dana za zlo duša, nego za njihovo dobro: *in aedificationem tamen, non in destructionem*. A time je već unaprijed kazano, kako treba da budu biskupi puni razbora prije nego ustanove ovaj ili onaj grijeh pridržanim.

Mane stare rezervacije. Tridentinska odredba nije bila dosta jasna ni odredjena. Iz nje se ne može točno razabrati, koliko grijeha pridržanih smije biti. Istina riječi ove: »*atrociora et graviora crimina*« dadu naslućivati, da pridržanih grijeha ne smije biti u velikoj množini. No ipak moglo bi ih biti u manjoj i većoj množini; a tu moramo nagadjati. I doista jedni su shvaćali ono »*atrociora etc.*« u sasvim malom broju, dočim su drugi mislili, da ih smije biti i u većemu.

Za ilustraciju toga neka bude ono pitanje medju bogoslovcima o prekomjernoj rezervaciji pogledom na župnike i na redovnike. Mnogi su držali, da je rezervacija nevaljana, jer nije biskupima dato, da ruše, nego da grade. Izmedju ovih broje se Richardus, Vasquez, Henriquez, Sotus, Ledesma itd.⁵

Drugi su pako držali, da je valjana, ali je samo biskup radio nedopušteno. Ovo mnijenje zastupao je osobito Suarez, a činilo mu se je da mora tako biti, što je biskup i poslije dekreta starješina, i kao takov izvor jurisdikcije, pa ako ju zapriječi, to ju mora izgubiti svaki svećenik. Stoga veli: *expedit, inquam, ut reservatio semel facta, rata, et valida habeatur*.⁶

Lugo je nastojao donekle složiti obadva ova mišljenja pa je rekao, da su neke ekscesivnosti valjane a neke nevaljane. Valjane su, jer sabor Tridentinski ne izriče nigdje nevaljanost; nevaljane su, jer biskup ne može dignuti župnika sa beneficija bez važnoga razloga. A prekomjerna rezervacija bila bi fak-

⁴ C. T. sess. XIV. c. 7.

⁵ Vidí Berardi: *Praxis confessoriorum* n. 201.

⁶ *De poenit. Disp. XXIX. sec. IV.*

tično dignuće njegovo.⁷ I sveti je Alfonso pristajao uz ovu Lugonovu limitaciju.⁸

Ali sva ova pusta rasprava svršivala je kod bogoslovaca zaključkom: standum est reservationi. Bogoslovci su preporučivali moderaciju, što vrijedi osobito u ovo današnje vrijeme. Bouix preporučivao je najviše tri ili četiri grijeha, pa ipak znademo, da ovo nije bilo pravilom za svaku biskupiju. Pače bilo je biskupija, koje su imale i 15 i 18 grijeha pridržanih, pa je i sama Sv. Stolica katkada morala posredovati. Kada su bile tužbe na veliki broj pridržanih grijeha u Bellikastru, veli Benedikt XIV. da je sv. Kongregacija Concila odgovorila 9. siječnja 1661. da ih bude deset ili najviše dvanaest, a ostali da se izbrišu.⁹ Medjutim ovako smo imali sve do danas, jer je obično bivalo 5, 6, 7, 8 — pa i jedanaest pridržanih, a Dr. Prümmer¹⁰ veli, da je njemu poznata jedna biskupija, gdje ih je bilo 18.

A zašto ovlika razlika?

Zato, jer pravilo Tridentinskoga sabora nije bilo određeno, pa je neko u manjem broju vidio atrocitatem, a neko u većem, nekome je manji broj bio in aedificationem, a nekome veći.

Novi dekret daje odredjeniji pojam. Radi toga čutila se je potreba, da se rezervacija bolje uredi. Ovoj potrebi udovoljeno je dekretom sv. Oficija „Cum experientia“ od 13. srpnja 1916.¹¹

Već u prvoj točki daje nam novi dekret bolji i odredjeniji pojam o kolikoći pridržanih grijeha, kada veli, da rezervaciju valja uperiti *ad destructionem munitionum, juxta dictum Apostoli (2 Cor. x, 4); ad removenda scilicet obstacula quae salutem animarum non communi impedimento sunt, ideoque generatim loquendo, extraordinario huic remedio manus ne velint apponere, nisi etc.*¹²

(br. 1.)

⁷ De sacramento poenitentiae disp. XX. sec. III. n. 37.

⁸ Lib. VI., tr. IV., n. 579.

⁹ De synodo dioecesana, lib. V., c. V., n. IV.

¹⁰ Dr. D. Prümmer O. P. »Der neue Erlass des hl. Offiziums« in »Linzer Quartalschrift« 1917. I. Heft, pg. 34.

¹¹ Acta Apost. Sedis g. 1916., br. 9., str. 313.

¹² Vidi Bog. Sm. br. 1. str. 87. l.

Munitiones su tvrđave neprijateljske. Isto tako i neki su grijesi tvrđave pakla, iz kojih napada neprijatelj na puk Božji. Apoštoli su silom nebeskom ništili te munitiones, a pridržavanje isto tako ruši ove. Ali tvrđave nisu česte, niti svako brdo moramo smatrati utvrđenim. Ni ove druge tvrđave duhovne nisu tako brojne, kaže nam dekret već samim tim imenom.

Još bolje odsijeva određenost u riječima *extraordinario huic remedio*. Tridentinski je dekret upotrebio riječi *atrociora et graviora*, i *in aedificationem*. No ove se riječi mogu uzeti i u užemu i širem opsegu, kako smo vidjeli. Izraz pak novoga dekreta svakako je jasniji. Kod ljudi vanrednost znači rijetkost, osobitost bilo u dobru ili hrdavu smislu. Tako velimo rijetkomu prirodnomu pojavu: vanredan pojav. Na isti način, jer dekret kaže, da je rezervacija vanredni lijek, a po tomu, to je lijek rijetke i teške bolesti.

Ali ova jasnoća biva još očitija u drugoj točki, gdje dekret izričito veli, da odsle mogu biti pridržana samo tri ili najviše četiri grijeha: *utnunque, casus reservandi sint pauci omnino, tres vel ad summum quatuor*. Sa ovim riječima dignuta je ona širina kod dekreta Tridentinskoga, gdje se je mogao razumjeti i manji i veći broj.

Tako smo dobili sa ovim dekretom jasniju i laglju uputu u pridržanim slučajevima. Samo se po sebi razumije, da stara pravila u ovoj stvari jednako vrijede, u koliko se ne protive novoj odredbi.

Postupak pri rezervaciji po novom dekretu. Pošto je pridržanje grijeha stvar jako znamenita, stoga je vazda bila dužnost postupati sa svim pravilima razboritosti. No ta pravila nisu od naravi propisana, pa čovjek može doći na razne načine do spoznanja, je li nešto dobro i podesno. Tako može neko pitati za savjet Ivana, mjesto Antu, a može pitati i nikoga, ako on sam ima dovoljno snage da sudi.

Prije nisu bili biskupi vezani na kakov propisani postupak u pridržanju, niti je sabor Tridentinski u tomu kakovu direktivu dao. On samo veli, da je običaj u Crkvi pridržavati grijeha, i da to bude *in aedificationem* i ništa drugo.

Ipak se pretpostavlja, da su se biskupi prije posavjetovali

sa umnijim i praktičnijim ljudima, a Benedikt XIV.¹³ vruće je preporučivao, da ovo svjetovanje bude osobito na diecezanskoj sinodi i to sa više razloga. Prvo, jer će opreznije i razboritije rasuditi, koji je grijeh vrijedan rezervacije. Potrebno je, veli on, da prije biskup propita svećenike učene i praktične, a takovi se obično nalaze na sinodi. Drugo opet ne će se moći župnici tužiti radi prekomjerne rezervacije, budući i oni prisutni moći će odmah tude iznijeti svoje razloge, koji će biti za cijelo uvaženi, ako budu od vrijednosti. Napokon i stoga, jer ustanovljena rezervacija na sinodi postaje trajnim zakonom, a kad bi to bilo van sinode, sumnjalo bi se, da li rezervacija vrijedi poslije smrti biskupove. Pošto neki, veli on, to tvrde, a drugi niječu, slijedile bi sablazni u ispovijedi.

Ali ovo, što Benedikt XIV. govori, nije bio zakon, nego uputa i svjetovanje.

Novi dekret podigao je ovo svjetovanje Benediktovo na zakon i k tomu još dodao drugi dio. Određuje naime, da Ordinariji prije nego će proglasiti jedan grijeh pridržanim, to prije rasprave svestrano na sinodi, ili, ako ove nema, da saslušaju kaptol katedralni i neke umnije svećenike iz svoje biskupije, i kada se uvjere, da je potrebno i korisno, da ga tek onda proglase pridržanim:¹⁴

Razlog ovakovoj naredbi svakako je onaj prvi Benedikta XIV., t. j. jer će tako postupak u rezervaciji biti mnogo pametniji i oprezniji. Na sinodi su sakupljeni ljudi učeni, dobri i apostolski iz sve dieceze, pa će znati dobro njezine potrebe. To isto vrijedi i o katedralnom kaptolu. Suponira se, da je on sastavljen od ljudi isto tako učenih i vrijednih, i koji su se opet preporučili u prošlosti sa svojim radom i razborom.

I drugi Benediktov razlog možemo naći u ovoj naredbi, i ako ne u istomu opsegu. Župnici se naime ne mogu sada tužiti radi prekomjernoga pridržanja, jer ih ne smije biti pri-

¹³ De syn. dioec. l. V., c. IV., n. III.

¹⁴ Ideoque, generatim loquendo, extraordinario huic remedio manus ne velint apponere nisi, re in synodo dioecesama discussa vel, extra synodum, auditis Capitulo Cathedrali et aliquot ex probatoribus ac prudentioribus suae dioecesis animarum curatoribus, de vera reservationis necessitate aut utilitate in Domino convincantur (toč. 1.).

držano više od tri ili četiri grijeha. Ali ne slijedi, da mora biti onoliko pridržanih grijeha, koliko dekret kaže. Zar ne bi mogao biti samo jedan, pa i nijedan? Pače ističemo, da je bolje liječiti grijeha drugim načinom nego rezervacijom, dok je pouzdana nada izliječenju. Stoga Prümmer¹⁵ veli, da je bolje dati shodne upute ispovjednicima, kako će jednu mahnu iskorjeniti prije, nego ju pridržati. A ovo želi i novi dekret po svomu duhu, pa stoga je onako i rekao: vel ad summum quatuor. Kao da s nekom mukom i taj broj dopušta. I ako dakle nije sadanji broj velik prama prvašnjem, ipak mora biti velik u kvalitetu grijeha, a i u broju pogledom na duh dekreta. Pa kada se stvar rješava na sinodi, mogu župnici lako podignuti svoj glas i svoje razloge. Tako ne može biti prigovaranja, sve kada bi bila pridržana i četiri grijeha, jer su to oni sami zaključili. Ovo isto vrijedi o sporazumu sa kanonicima i drugim vridnim svećenicima.

Rekli smo, da je ovaj postupak dužnost. A to je pravo, jer ovdje dekret ne pruža samo jednu prostu uputu, nego obligativnu normu. Pače na ovu točku po drugi put dekret upozorava kasnije.¹⁶ Tim se izričito veli, da je ovo pravilo, preko koga se ne smije prijeći.

Veći i određeniji grijesi po vrsti. Odsele dakle ne smije biti pridržano više od tri ili najviše četiri grijeha, al svi ovi moraju biti veliki i grdni: *atque ex gravioribus tantum et atrocioribus criminibus* (br. 2.).

A koji su to veći i grdni grijesi? Benedikt XIV.¹⁷ veli, da to najbolje možemo saznati iz koncilâ. Tako je, nastavlja on, koncil londinski rezervirao biskupu: paliocce, krivokletnike na štetu drugoga i veće lupeže (*fures atrociores*). Koncil lambetanski rezervirao je ubojstvo svojevóljno bilo javno bilo potajno. Sinoda pako Santonenska: ubojstvo, osakaćenje (*mutilatio*), *lapsus carnis cum moniali*, *lapsus carnis contra naturam*, *perjurium*, *incestus*, *abortus*, *falsificatio litterarum*, *sortilegium cum abusu sacramentorum*, *violatio Ecclesiarum*. Koncil pako Ravenski, osim gornjih, spominje psost, prekršaj zavjeta, zađušenje djece, grijeh sa živinom, rodoskvrnstvo.

¹⁵ Linzer Quartalschrift I. c. pg. 39

¹⁶ U točki 8. dekreta.

¹⁷ De synod. dioec. I. V., c. V: n. I.

Ovakovi grijesi i danas, možemo slobodno reći, da se smatraju većim i grdnijim grijesima, pa se mogu zadržati, ako to zahtijeva potreba duša.

Nego dekret k ovomu dodaje, da pridržani grijesi moraju biti točno određeni u svojoj vrsti: *specificèe determinandis*. To se određenje razumije kao i kod pokornika na ispovijedi koji mora iskazati sve grijeha po vrsti.

Točno označenje nužno je i radi ispovjednika i radi pokornika, da i jedan i drugi mogu sa sigurnošću znati, je li odnosni grijeh zadržan ili nije. Ali ovo je nužno i radi samoga dekreta, jer po dekretu smije da budu rezervirana najviše tri ili četiri grijeha, pa kada bi rezervacija bila učinjena bez specifične određenosti, takovi grijesi mogli bi znatno porasti i preći određeni broj. Uzmimo slučaj, da je nečistoća pridržana, to bi se onda morale razumjeti pridržanim i sramotne riječi, i doticanje i concubitus cum soluta, cum coniugata, sodomia etc. Svi ovi grijesi nalaze se pod općim pojmom nečistoće. I tako bi jedan sami grijeh prešao zakoniti broj. Prümmer¹⁸ o tomu veli: mislim da biskup ne bi smio pridržati homoseksualne grijeha in globo, nego mora označiti: molitiem, sodomiam etc.

Osim toga ovakova neodređenost lako bi se ogriješila i o one riječi dekreta: *ex gravioribus tantum et atrocioribus criminibus*; jer akoprem je svaki smrtni grijeh nešto strahovitoga za našu dušu, ipak neki od sada spomenutih nisu *atrociora crimina* u smislu dekreta.

Napokon veli dekret, da rezervacija ne smije dulje trajati nego je potreba, t. j. dok se iščupa odnosna mahna i pridigne kršćanski život u puku: *ipsa vero reservatio non ultra in vigore maneat, quam necesse sit ad publicum aliquod inolitum vitium extirpandum, aut collapsam forte christianam disciplinam instaurandam*. To je naravno. Ovo je ipak u sebi odiozan zakon, pa stoga jednaki trebaju razlozi za njegovo prosljeđenje, koliki i za njegovo ustanovljenje.

Prama tomu biskup mora paziti, je li svršila potreba rezervacije, i u jesnomu slučaju dužan ju je dignuti. Naravno, da će se i u tom poslu poslužiti savjetom pametnih ljudi, ali taj

¹⁸ Linzer Quartalschrift I. c.

savjet ne mora tražiti ni od sinode, niti od kaptola. Taj postupak se propisuje kod ustanovljivanja, a ne kod dizanja rezervacije.

Grijesi nutarnji i grijesi slabosti. Sabor Tridentinski označio je, kako smo istaknuli, samo veće grijehe za rezervaciju, ali nije kazao, da li ovi imaju biti vanjski ili nutarnji. Koncil govori o grijesima uopće. Prama tomu mogao je po sebi biti rezerviran i grijeh nutarnji — peccatum mere internum. Jer i nutarnji grijeh može biti grdan grijeh u svojoj vrsti, a za odrješenje takova grijeha treba jurisdikcija, kao što je ona potrebna i za odrješenje od vanjskoga grijeha. Nu jurisdikciju daje Ordinarij, dosljedno, ako ju on uskrati za nutarnji grijeh, dotični ispovjednik ne će moći odriješiti.

Ovdje ne pomaže ono mišljenje, po kojem Crkva da nema vlasti na nutarnje čine; jer sve kad bi bilo i istina ono mišljenje, ipak mu ovdje nema mjesta. U našem pitanju Crkva ili Ordinarij i ne dira u nutarnji čin grješnika, nego samo uskraćuje jurisdikciju svećeniku za odrješenje, a ovo odrješenje vanjski je čin. Stoga veli sv. Alfonso: Unde Ecclesia, reservando peccata interna, non judicat de illis, sed de absolute ab illis, quae est actus externus.¹⁹

Nu i ako je Ordinarij mogao takove grijehe rezervirati, to ipak nije opstojao običaj tako raditi, kako nam svjedoči sv. Alfonso sa ostalim bogoslovcima. Razlog ovoj praksi u Crkvi jest taj, što se nije uvidjela shodnost ovakove rezervacije. Rezervacija je naime za to, da se grješnika uspješnije odvrati od grijeha, kao što i za to, da se tim dade ustuk zlu, koje bi moglo zaraziti samo društvo. Nu teško je naći kakov osobiti remedium za nutarnje grijehe. Tim više, što nutarnji grijesi, ako su česti, ne će ostati pri samoj nutarnjosti, nego nekom nuždom idu k vanjskomu ostvarenju, pa stoga ne treba grijeh nutarnji rezervirati, kada će postati brzo vanjski.²⁰ Sablazni pako u društvu i onako se nije bojati od nutarnjega grijeha, sve dok ostaje u nutarnjosti.

I ako je dakle bila u Ordinarija oblast, to ipak nije bila shodnost, pa stoga nije ni u djelo stavljana. Ali novi dekret i

¹⁹ Lib. VI., tr. IV., br. 582.

²⁰ Lugo De Poenit. Disp. XX., sec. II., n. 14.

tu oblast diže, jer veli: *reservationi, generatim, ne submittantur sive peccata mere interna* (3.). Prama tomu Ordinarij bi prekršio tešku zapovijed, kada bi protivno radio.

Nego ova treća točka nosi još jednu znamenitu odredbu glede grijeha slabosti — *peccata ex humana fragilitate*.

Već Benedikt XIV.²¹ govoreći o kakvoći grijeha, koji bi se mogli pa i morali pridržati, ističe, kako je to teško označiti, pa veli, da može biti gdjegdje i sama sklonost puka na kakav grdni grijeh i često padanje razlogom rezervaciji, kada bi ga ona mogla od toga odvratiti i osloboditi: *alicubi enim sola proclivitas populi ad aliquod crimen frequenter perpetrandum, ut difficultate obtinendae absolutionis, veluti quodam freno, cohibeatur, sufficientem causam praebet Episcopo illud reservandi*.

To je dobro onda, kada je rezervacija jedina uzda čestomu padanju, koje iz takove sklonosti slijedi. Nu ako ona nije takova uzda, što onda? Onda ne smije biti rezervacije, jer bi bila za gore a ne za bolje. I ovdje treba držati na pameti: *in aedificationem... non in destructionem*.

Grijesi ex fragilitate nose sobom sklonost, ali oni u svom temelju imadu slabost. Koliko se puta čovjek kaje, plače, što je sagriješio, ali opet u prigodi pada. U času se promjenjiva njegova volja. Pada, jer je nadošla slabost, jer nema snage. Ovakove pako grijeha rezervirati ne bi nipošto bilo na edifikaciju duša, jer njima treba snage veće i svrhunaravne, da se zaštite od budućega pada. Ovu snagu one jedino nalaze u sakramentima, pogotovo u sakramentu sv. ispovijedi, koja povraća život, gdje ga prije nije bilo. Sv. Frano Saleski izliječio je mladića podanoga nečistoći preporučujući mu sv. ispovijed kao lijek. Prama tomu ovakovi grješnici nužno trebaju imati pri ruci ispovjednika i da ga u svako doba mogu lako naći. A kako će ga imati pri ruci i kako će ga lako naći, ako bi ovakovi grijesi bili rezervirani? To bi značilo ostaviti ih lišene svake snage vrhunaravne.

Osim toga grijesi slabosti obično su grijesi ružni i sramotni. Čovjek sam pred sobom pada u cijeni videći se u svomu životvu. Ta sramota silnije se osjeća, kada se još i drugomu moraju očitovati. Stoga ovakovi grješnici i obično

²¹ De synodo dioec. I. V., c. V., n. IV.

traže sebi povoljnijega ispovjednika, jer im se čini rana i sramota mnogo manja, nego kada bi to morali očitovati nekoj stalnoj i određenoj osobi. Baš radi ovoga mora se ovakovim grješnicima dati lakoća, da nadu ispovjednika, pred kojim bi radije i slobodnije očitovati svoje sramotne grijehе. Dakle takovi grijesi ne bi imali biti rezervirani, inače bi rezervacija bila na veliku štetu duša. Dogodilo bi se lako, da takova čeljad ostavi sakramente i da se onda sasvim prepusti grijesima.

Nego ima i još jedan razlog: Grijesi slabosti mogu se lako svakomu dogoditi. Dopustimo li takove grijehе rezerviranim, onda bi ovi grješnici morali tražiti ispovjednike uoblaštene. Nu potraživanje ispovjednika osobitih moglo bi pasti u oči svijetu i pobuditi sumnju o kakovu ružnom grijehu. Tim bi lako slijedilo osramoćenje dotične osobe, a ovo bi moglo sobom donijeti i drugo zlo vremenito. Naravno da Crkva niti hoće niti želi, da takova infamija slijedi i to prigodom najboljega čina jednoga grješnika, stoga je ona preko sv. Congregacije Episcoporum et Regularium u enciklici od 26. novembra 1602. izričito preporučila biskupima veliku razboritost u rezervaciji putenih grijehа.²²

Naš dekret pošao je dalje, jer on ne govori samo: non approbatur, niti multa utantur circumspectione, nego daje izričiti nalog, da se takovi grijesi ne smiju pridržavati: reservationi generatim, ne submittantur sive . . . sive quae ex humana fragilitate derivantia. A razlog ovoj svojoj naredbi označuje upravo slabost ljudsku: propter humanam infirmitatem — i time je virtualno izrekao dekret i sve razloge, koje smo mi gore naveli.

Nego dekret je rekao, da je to generatim zabranjeno, a to znači, da nešto može biti i u tomu grijehu shodno za pridržanje. Tu iznimku označuje sam dekret, kada kaže: da bi se i te vrste grijeh mogao pridržati, kada bi imao spojenu kakovu specijalnu zloću: *aliam non habeant specialem sibi coniunctam malitiam.*

²² In peccatis carnalibus reservandis multa utantur circumspectione propter periculum scandalorum in iis maxime personis, in quas ob accessum ad confessarios extraordinarios vel frequentem reditum ad ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest (Ben. XIV.: De syn. dioec. l. V., c. V., n. IV.

Sasvim pametno je dekret dodao ovu klauzulu. I grijeh nečistoće može imati svoju osobitu i novu zloću, koja kao takova nije oznaka toliko ljudske slaboće koliko pokvarenosti, koja može sobom nositi veliku škodlu društvu i dušama. Stoga razboritost svjetuje, da se takav grijeh pridrži. N. pr. sodomija ili slični grijesi u sebi su jako grdni grijesi, pa ih se može pridržati.

Grijesi pridržani Sv. Stolici i biskupovo pridržanje. Pošto rezervacija mora biti razborita i za korist duša, samo je po sebi jasno, da nije pametno udarati dvije rezervacije na jedan grijeh. Ako je grijeh zadržan Papi, zašto da ga opet i biskup zadržaje?

A da li bi i mogle valjano biti dvije rezervacije? Sv. Alfonso govoreći de procuratione abortus i exkomunikaciji, koju je Sixto V. udario protiv toga grijeha, veli, da bi biskup mogao ujedno sa ovom papinom exkomunikacijom udariti i svoju, i da bi ona vrijedila.²³

Suarez malo na dulje raspravlja ovo pitanje i razlikuje rezervaciju bez cenzure i sa cenzurom, i veli: biskup ne može dati ovlast za odrješenje papinskoga slučaja, jer niži ne može dati ono, što je starješina nižima oduzeo i sebi pridržao. Ali naprotiv da tvrdi Navarrus, da sa danom oblašću od Pape svrhu njegove rezervacije odmah pada i biskupova, t. j. ispovjednik, koji imade ovlast od Pape, može valjano odrješiti i od biskupske rezervacije, a da se ne utječe biskupu za njegov dopust. Navarrus tvrdi, da to slijedi ex usu, a ne baš strogo govoreći iz prava:²⁴

Nego Suarez ne može pojmiti, kako jedan grijeh (bez cenzure) može biti valjano pridržan od dvaju nejednakih starješina kao što su Papa i biskup. Ako je vrhovni starješina pridržao sebi jedan grijeh, to će reći, da ga je uzeo ispod jurisdikcije nižega i podredenoga starješine, a po tomu ovaj nema više

²³ Lib. III., tr. IV., br. 397.

²⁴ Ablata reservatione Papali per privilegium Pontificis auferris episcopalem, non tam de rigore juris, quam ex usu (De poen. disp. XXXI., sec. IV., asser. II.

nikakva prava svrhu njega. Kako će onda rezervirati, na što nema prava?²⁵

Radi toga Suarez priznaje Navarrov zaključak naime da pada biskupova rezervacija sa dozvolom Pape, ali to nije njemu ex usu, kako je Navarrus rekao, nego ex rigore juris, a to će reći: jer druga rezervacija ne može stati sa prvom.

U cenzurama pako Suarez razlikuje jednu cenzuru i više njih. Jedna je, kada se jedna te ista više puta obnavlja radi istoga grijeha, a više ih je, kada su udarene različite.

Ako je dakle više exkomunikacija formaliter, onda je po Suarezu biskupova valjana uz Papinu. Jer premda sa do-
pustom papinim pada biskupova obična rezervacija, ovdje re-
servacija svrhu onoga grijeha, ipak ne pada biskupova exko-
munikacija, koja je rezervirana. A onda ne može ispovjednik
odriješiti niti grijeha radi one exkomunikacije. Njezina reser-
vacija drži i grijeh pridržan samomu biskupu. Stoga u takvom
slučaju treba dozvola biskupova.

Nu kada je exkomunikacija jedna i ako je više puta uda-
rena bilo od jednoga ili više starješina, nema razloga, da o njoj
ne rečemo kao i o grijesima samo rezerviranim (bez cenzure).
Po tomu, ako Papa dađe dozvolu, ne treba drugu pitati od
biskupa, jer njegova pada, kako bi rekao Navarrus, ex usu; ili
njegova i nije, kada grijeh nije pod njegovom jurisdikcijom,
kako bi rekao Suarez.²⁶

I Lugo potpuno slijedi razlaganje Suarezovo, pa i on veli,
da ne može biskup rezervirati grijeh već rezerviran od Pape,
a ako ga je prije rezervirao, sa papinom rezervacijom njegova
pada. Nego Lugo se ne slaže sa Suarezom u cenzuri, jer on
drži, da biskup može udariti exkomunikaciju, koju je i Papa
udario, pa dozvolom ovoga ne slijedi, da pada i biskupova.
Priznaje, da pada rezervacija grijeha, ali ne pada rezervacija
exkomunikacije, pa svećenik ne će moći radi nje odriješiti ni
od grijeha bez dozvole biskupove. Dakle isto rješenje, ka-

²⁵ Nam hoc ipso quod pastor supremus, seu altior sibi reservat pec-
catum, extrahit illud a iurisdictione omnium inferiorum: nihil ergo habent
inferiores, quod possint sibi reservare.

²⁶ Si considerentur quae dicimus de reservatione a culpa quando
sola fit, facile intelligetur idem esse dicendum cum proportione de tali
censura (l. c.).

kvo je dao u slučaju različitih exkomunikacija. Vidi se, da je i sv. Alfonso usvojio mišljenje Lagonovo. Sasvim pravo, jer je exkomunikacija kazna, pa stoga, što je Papa digao svoju, ne slijedi, da je digao time i biskupovu, ako to nije izrijeком spomenuo.

Ballerini pristaje uz Suarezovo mišljenje i dodaje, da je njegova nauka potvrđena i od sv. Stolice, kada je dala naredbu, da biskupi ne smiju pridržavati slučajeva pridržanih od sv. Stolice, jer bi bila suvišna: *quia superflua foret*.²⁷

Zaista Benedikt XIV. donosi nam odluku sv. Kongregacije *Episcoporum et Regularium* od 26. studenoga 1602., u kojoj se naređuje, da biskupi ne pridržavaju previše (*superflue*) slučajeva, koji se nalaze in *Bulla Coenae*, ali ni drugih, koji su specialiter pridržani sv. Stolici: *prohibet etiam ne sibi superflue reservant casus in Bulla Coenae Domini lege consueta contentos, neque alios sedi Apostolicae specialiter reservatos*. Pa opet istoga dana ista kongregacija izdala je okružno pismo na sve biskupe, u komu ih osobito opominje *ne illos casus promiscue reservent, quibus annexa est excommunicatio major a jure imposita, cujus absolutio nemini reservata sit*.²⁸ Jedino ovi posljednji slučajevi, veli isto pismo, mogli bi se rezervirati, kada bi sablazan često slijedila ili zbog kakova drugoga i velikoga razloga: *nisi forte propter frequens scandalum aut aliam necessariam causam aliqui hujusmodi casus nominatim reservandi viderentur*.

Nego rekao Ballerini što mu drago, ipak mi ne vidimo u ovim odlukama apsolutnu zabranu, jer dekret zabranjuje pridržanje slučajeva iz *Bulla Coenae* samo *superflue*, a ovo se nema razumjeti, kao da bi bila sama rezervacija ništetna. Okružno pako pismo samo pripominje i preporučuje, da to ne bude redovito, pače dopušta u slučajevima sablazni itd. I Lugo spominje istu deklaraciju kao sasvim prohibitivnu, pa ipak to ga nije smelo, da se u exkomunikaciji odluči protivu Navarrā i Suareza.

Novi dekret i ovdje diže neodređenost, jer on ne ostaje pri riječima »*superflue*« i »*haec monenda censet*«, nego daje

²⁷ Ballerini-Palmieri *Opus theol. morale tract. X., sec. V., c. II., n. 784.*

²⁸ *De syn. dioec. I. V., c. V.*

izričitu naredbu, da se unaprijed slučajevima papinskim ne smije dodavati rezervacija biskupova.²⁹

Ipak nešto je novi dekret blaži u slučajevima, koji imadu cenzuru a jure nemini reservata. I na ove ne smije redovito padati pridržanje biskupovo, ali katkada se ipak to dopušta, jer veli dekret: regulariter ab iis quoque quibus censura, etsi nemini reservata a jure imposita sit.

A kada bi bilo ovo katkada? To se već nalazi u instrukciji *Episcoporum et Regularium*, koju smo prije spomenuli, naime: radi česte sablazni ili zbog kakova drugoga velikoga razloga. Prama tomu novi dekret glede ovih posljednjih slučajeva potpuno je usvojio okružno pismo od god. 1602.

Svakako dobro opaža Prümmer, da je ovo posljednje bez praktične vrijednosti, jer censura nemini reservata danas rijetko u životu dolazi.

Rijetka uporaba cenzurâ. Biskupi su pastiri svoga stada. Njih je postavio Duh Sveti da ga pasu, uče i upućivaju, kako je to snažno izjavio Pavao poglavicama efežkim onim poznatim riječima: *attendite vobis et universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.*³⁰

Naravno da njima kao pastirima data je i koercitivna vlast, jer bez toga njihovo pastirstvo ne bi bilo dostatno provideno, a niti zaštićeno od svojeglavosti kojekakovih podložnika. Na ovu koercitivnu vlast spadaju cenzure, od kojih ovdje poimence spominjemo ekskomunikaciju ili izopćenje.

Prema tomu biskup može kazniti grijeha izopćenjem t. j. da svaki onaj, koji počini kakov veliki, označeni grijeh, bude iz Crkve izopćen. Istina ovakova izopćenja ne stvaraju vi-tanđa sa potpunim otcijepljenjem od Crkve, ali svakako nosi velikih duhovnih šteta. U čemu bi se ove štete sastojale znati ćemo iz suda bogoslovaca o toleratu. Nu moramo konstatirati, da i taj sud nije u svemu složan. Na primjer Wernz³¹ misli,

²⁹ *Prorsus autem ab iis peccatis abstineant, quae jam sint sedi Apostolicae reservata, ne scilicet absque necessitate multiplicentur leges (br. 4.).*

³⁰ *Acta Apostolorum XX., 28.*

³¹ *Wernz, Ius decretalium T. II., p. II., n. 409.*

da je i tolerat odsječen od Crkve i da nije njezino udo, upravo stoga, što su oni isključeni iz crkvenih sufragia. Wernzovo mišljenje još prije zastupao je Belarmin, Sotus, Bonacina itd. Istina da se vjernici mogu kod ovakovih ispovijedati uslijed konstitucije Martina V. „*Ad evitanda*“, a po tomu imaju i jurisdikciju, nu i ta jurisdikcija Wernzu nije prava jurisdikcija *jurisdictio simpliciter*, nego radje podrtine jurisdikcije -- ruđera *jurisdic.* Kada bi njegova jurisdikcija bila ordinarna, zašto je on jedino tada može vršiti, kada ga vjernici za to mole?

Nego i ako razlozi Wernzovi mogu imati svoju vrijednost, ipak ne znamo zašto bi morao svaki izopćeni odmah biti sasvim odsječen. Zašto ne može biti dijelom? Udo tijela može biti ranjeno i recimo dijelom odsječeno, još podržavajući svezu sa svojim tijelom. Zašto ne može tako biti kod uđa crkvenih? I Billot³² potvrđiva ovu nauku, kada veli: si enim habet Ecclesia potestatem ejiciendi quosdam a sinu suo, multo magis potest quosdam privare usu aliquorum bonorum communium, nondum auferendo ab eis vinculum suae communionis. A nasuprot Wernzovu mišljenju još tvrdi, da su oni dionici općih sufragia.

Neka dakle nije istinit Wernzov nazor, svakako je istinito, da takav izopćeni nije ujedinjen sa životom Crkve onako, kao što su ujedinjena zdrava uda. Takvo je udo, koga rana spaja sa tijelom i koje krvvari, pa mjesto da potpuno prima sokove duhovnoga života, on ih većinom gubi, ili ih u sasvim maloj mjeri prima. Molitva i sufragia za njega nisu drugo nego umjetno uštrcavanje životnih snaga bolestniku, koji po sebi gine.

Ovo je dakle jedna velika kazna, koja i ako može biti i medicinalna, svakako ona je jedno veliko zlo, pa se zato hoće jaki i veliki razlog, da zakonodavac do nje dođe. To je naime jedno od posljednjih sredstava, koja se upotrebljavaju. Sv. Sabor Tridentinski dobro je shvaćao ovo, pa nas stoga i uči, da je sbilja exkomunikacija jedan mač, ali nuždan i potrebit za uščuvanje reda u crkvenoj zadruzi (*nervus sit ecclesiasticae disciplinae*). Još nam on ističe, kako je ona jaka, da uzdrži

³² De Ecclesiae membris quaest VII., § 2., str. 320.

puke u svojim dužnostima. Nu uza sve to on je ipak smatrao dužnošću, da pripomene, kako je ona samo skrajno sredstvo, jer veli, da se ima upotrebljavati razborito i sa velikim obzirom: *sobrie tamen magnaue circumspectione exercendus est* (sess. 25, de Refor. c. 3). Istina, ovoj pripomeni Tridentinski iznosi kao razlog, jer bi inače exkomunikacija bila izvrgnuta omalovažavanju, nu ipak otalen ne slijedi, da se i ovi naši razlozi u njoj ne sadržavaju, tim više, kada on odmah na početku zove exkomunikaciju mačem, a mač po sebi znači nešto strašnoga, što se u skrajnomu času samo dopušta.

Naš dekret opet ponavlja odluku Tridentinskoga i veli, da Ordinariji u tomu budu oprezni ili kako se on sam izraziva: *quam maxime parci quod ad poenalem sanctionem*. A ovu preporuku želi osobito da se u djelo stavi, kada bi Ordinarij ovakovu kaznu mislio dodati inače rezerviranomu grijehu, stoga on veli: *excommunicationes praesertim, quibus forte suas reservationes communire velint* (5).

Ovo posljednje i s drugoga razloga je ispravno: jer ako je grijeh rezerviran, već time je neka težina i kazna bačena na pokornika. Istina sv. Alfonso veli, da rezervacija po sebi ne znači kaznu, kako ćemo poslije bolje vidjeti, jer ne gleda pokornika, ipak ko će reći, da ona nije kazna i njemu barem u toliko, u koliko se on ne može kod svakoga ispovijediti. Također, rezervacija dostatna je za opomenu i za posviećenje griješnika, pa zašto onda da se udara i druga kazna, koja je tako oštra i nemila? Razložito je dakle, što dekret nalaže osobitu opreznost i veliku rijetkost u ovim kaznama, a osobito kada se radi o njihovu spoju sa rezerviranim slučajevima, pa će se one unaprijed odveć rijetko upotrebljavati.

Nego ovdalen ne slijedi, da će upotrebljavanje takovih kazna biti odsele jako suženo i za crkovnjake. Zaista sabor Tridentinski ne želi cenzura, jer su one gladius, ali ne želi ih često za svjetovnjake, jer onda pada njihova vrijednost, pa se njia rugaju mjesto da ih seboje. To pogotovo vrijedi za današnja vremena, kada se malo pazi na auktoritet Crkve i njezine pedepse. Stoga i novi dekret hoće, da budu rijetke (*quam maxime parci*). Nu ovo biva drugčije pogledom na svećenike i kler. Oni dobro shvaćaju kazne crkovne u duhovnim poslje-

dicama, a također i u posljedicama vremenitim. Stoga ih se oni jako boje, pa se i danas kod njih obistinjuju one riječi Sabora Tridentinskoga: et ad continendos in officio populos (clerum) valde salutaris. Radi toga ne možemo reći, da su biskupi uslijed ovoga dekreta dužni samo rijetko (quam maxime parci) upotrebljavati ovakove kazne i prama njima. Naravno, da je poželjno neka i prama njima budu rijetke, ali kadagod jaki razlog općega dobra to traži, biskup će biti vlastan da takovu pedepsu udari na crkovernjaka. Tako veli Prümmer, da ne svršava uslijed ovoga dekreta suspenzija, koju je biskup udario protiva klericima radi pohađanja kazališta.

Objava vjernicima. Dekret nalaže, da se rezervirani grijesi dadu na znanje vjernicima, neka znadu, da ih od njih ne može svaki svećenik odrješiti. *Verumtamen, statutis semel reservationibus quas vere utiles aut necessarias judicaverint, curent omnino ut ad certam fidelium notitiam, quo meliori eis videbitur modo, eadem deducantur* (6). Pa to je i naravno. Što će rezervacija slučajeva, kada se ta rezervacija ne poznaje?

Znamo da mnogi bogoslovci, a na čelu im sv. Alfonso, ne traže njezino poznanje, da se u nju upane, jer vele ovi bogoslovci, da rezervacija ne gleda na pokornika, nego na ispovjednika, pa kada ju ovaj nema, ne može mu je dati neznanje pokornikovo. Sv. Alfonso³³ misli, da je ovo već utvrđena istina, pa stoga veli: et de hoc non videtur dubitandum. A na ovu sjegurnost sile ga i riječi sabora Tridentinskoga, kojim izričito veli: da je nikakva absolucija, ako svećenik nema svrhu pokornika ordinarne ili subdelegatne jurisdikcije. A onda dodaje, da svećenici ne mogu ništa u zadržanim slučajevima: sacerdotes nihil possunt in casibus reservatis.

Nego uza sve ovo mišljenje Alfonsovo, a koje je također potkrijepljeno tolikim auktoritetima, ipak stvar nije tako riješena, kako je želio i mislio sv. Alfonso, jer je i s druge, protivne strane stao velik broj autoriteta, koji nisu vidjeli takovu silu u gornjemu razlogu. Između tih spominjemo Roncagliu, Dianu, Jakova Graffia, De Jannaria, Salmaticenses, a od najnovijih ističemo Ballerina.³⁴ Zbilja, da je rezervacija stegnuće

³³ l. VI., tract. IV., n. 581.

³⁴ Opus theol. morale Tr. X., sec. V., n. 727.

jurisdikcije, o tome nema sumnje i to niko ne niječe, ali ovdje je pitanje: da li zaista biva ovo stegnuće i onda, kada pokornik ne zna za nju. Je li dakle ovaki slučaj zakonom obuzet? Prvo mišljenje, reko bi, jako brzo zaključiva, kada zato, jer je udarena rezervacija, odmah ju protežu na svaki mogući slučaj. A baš to je dvojbeno, da li je zakonodavac sve takove slučajeve htio obuzeti. Stoga veli Ballerini: *ex eo quod lex vim habet obligandi perperam, concluderetur, hunc aut illum casum ipsa lege comprehendendi.*³⁵

Pače i protivni bogoslovci smatraju ovo mišljenje vjerovatnim, a Lugo dodaje, da je ovakova mišljenja dosta znati, da ih svak može upotrebiti, kada mu se pruži prigoda.³⁶ Sporer pako i Gobat dopušta, da se za prvi put ovo mišljenje može praktimirati. Tako je dakle bilo prvo stanje, ako nije biskup drugačije stvar označio.

Novi dekret ovo pitanje sasvim riješava, kada kaže, da je potrebno poučiti puk, koji su grijesi zadržani, ističući da nema koristi inače od rezervacije: *nam quatenam earum vis si latent?* (6.) Time dekret kao da izričito veli: *ignorantia reservationis excusat a reservatione.* Ovim je ujedno riješeno staro pitanje na korist protivnoga mišljenja Alfonsovu.

Nego prvo ovoga dekreta neki su bogoslovci svadali na ignorancu svako neznanje kao n. p. zaborav (*oblivio*), inadverencu, t. j. svaki slučaj kada grijehnik griješeć nije mislio i o rezervaciji. Stoga veli Berardi: *imo addunt nedum ignorantiam, sed etiam oblivionem et inadvertentiam (quatenus scilicet actu peccati de reservatione quis non cogitaverit) excusare.*

Naravno da i poslije ovoga dekreta ovomu pojimanju ostaje mjesta, pa ako trajno i posvemašnje neznanje oslobadja, zašto neće osloboditi i *oblivio*? Samo treba da je prava. Prema tomu, i ako je jedan pokornik bio jednom podučen o rezervaciji grijeha, nu poslije je tu pouku zaboravio, on će i drugi, pa i treći put biti oslobođen od nje, i moći će ga odrješiti i onaj svećenik, koji nije ovlašten za rezervirane grijeha. Na ovakov zaključak sili nesamo spomenuto mišljenje, nego i duh novoga

³⁵ I. c.

³⁶ De sacram. Poenit. disp. XX., sec. II., n. 11.

dekreta, koji izričito traži poznanje zakona, ističući bez njega ništetnost rezervacije. Napokon rezervacija je quid odiosum i svećeniku i pokorniku, pa je stoga ovdje zakonita stricta interpretatio.

K a k o se pako pridržani slučajevi imadu donijeti do znanja puku, to dekret ne propisuje, nego samo veli: ad certam fidelium notitiam, quo meliori eis videbitur modo, eadem deducantur. Dekret dakle to prepušća uviđavnosti biskupa. I razložito, jer u jednoj biskupiji zgodniji je jedan način, a u drugoj drugi; pače ovo se može reći i o župama. Stoga će se odabrati onaj način, koji se vidi najzgodniji, kao n. pr. u katekezi, ili u poduci za pripravu za ispovijed itd.

Prije ovoga dekreta, jer je obično bivalo više od tri ili četiri slučaja pridržano, prečesto je slijedila neugodnost i za pokornika i za ispovjednika. Nu zato ovoj neugodnosti priticali su u pomoć i sami Ordinariji, a i svećenici gledali su se često okoristiti ovom sklonošću Ordinarija, pa su mnogi posjedovali ovlast od svih slučajeva. Tako ova ustanova, u sebi potrebita i za dobro vjernika, ipak je postala dosta rasklimana. Naime: rezervacija kao rezervacija po sebi je teška, a opet laki habitualni dopusti umanjivali su njezinu vrijednost.

Novi dekret neće da ovakova ustanova bude preteška i na uštrb duša, ali ne će opet, da ju se svađa na omalovažavanje u životu. Stoga naređuje, da rezervacija stoji u svojoj snazi, sve dok potreba ili korist traje, i da se ne daje svakomu dopust da može od ovakovih grijeha odriješiti: *easque quamdiu necessitas aut utilitas perduraverit, firmas teneant, seu facultatem a reservatis absolvendi ne cuivis et passim impertiant.*

Naravno, ovdalen ne slijedi zabrana biskupu, da u pojedinom slučaju ne dade dozvole, kada se od njega traži, kako ćemo poslije vidjeti, nego dekret samo hoće, da se ovakovi dopusti ne daju na habitualno posjedovanje, kako se je dosada običavalo.

K a n o n i c i p e n i t e n c i j a r i i d e k a n i. Dok takove habitualne ovlasti dekret priječi, ipak hoće, da ona bude trajno dana kanoniku penitencijaru, kao što i dekanima župskim, ili onim, koji su mjesto njih. Dekret veli: *Mens tamen est s. Congregationis ut hujusmodi absolvendi facultas habitualiter impertiat saltem canonico Poenitentiario, etiam Ecclesiae collegiatae, et vicariis Foraneis eorumve vices gerentibus.*

Već je sabor Tridentinski odredio, da bude po mogućnosti uspostavljen kanonik penitencijar u svim katedralnim crkvama: *in omnibus etiam cathedralibus Ecclesiis, ubi id commode fieri poterit, poenitentiarius aliquis . . . ab Episcopo constituatur.*³⁷ Njegova je pako zadaća ispovijedati. Samo ovo imenovanje penitencijarom bilo je ujedno predavanje jurisdikcije za cijelu biskupiju. Pače on se smatra župnik njezin, veli Aichner.³⁸ Ali ovim imenovanjem nije ujedno primao i ovlast svrhu pridržanih grijeha, pa je za to trebala osobita dozvola. Novi dekret i ovde polazi dalje, jer hoće, da se kanoniku penitencijaru dade sa jurisdikcijom uopće također i jurisdikcija svrhu zadržanih grijeha.

Ovo se sve ima razumjeti o svim penitencijarima u spomenutim crkvama, pa taman oni ne bili kanonici, kao n. pr. kača je koji prosti svećenik ili redovnik penitencijarom. Istina dekret izričito veli *Canonicus poenitentiarius*, ali to je zato rekao dekret, jer se običajno imenuje kanonika, nu gdje ga nema i gdje je drugi svećenik za to određen, nema razloga, da njega od toga isključimo. To nosi i sama stvar po sebi i duh novoga dekreta.

I dekani su nekoč imali jurisdikciju u manjim stvarima, veli Aichner, nu danas je njihova jurisdikcija samo delegata. Ali novi dekret hoće da ova njihova vlast bude nešto šira, t. j. hoće da i oni posjeduju jurisdikciju habitualiter na rezervirane grijeha. Nego, pošto oni žive obično dalje od centra, stoga nastaje potreba, da ova njihova vlast bude *cum potestate subdelegandi* za pojedine slučajeve. Dekret to hoće osobito za one dekane, koji su daleko od biskupove residencije. Ali ovim nisu isključeni ni bližnji dekani, jer dekret govori uopće o dekanima, a ističe daljine: *addita his ultimis praesertim in locis dioecesis a sede episcopali remotioribus, etiam facultate subdelegandi toties quoties confessarios sui districtus, si et quando pro urgentiori aliquo determinato casu ad eos recurrent. Urgentior casus biva kada je potreba ispovijedi, a od biskupa ili od dekana ne može se dobiti odriješnje radi kakove nezgodnosti.* (Svršit će se).

³⁷ Sess. 24, c. 8.

³⁸ *Comp. iuris eccl.* § 122., str. 409.